

süxurlardan təşkil olunub.

Türyançayın konusunda və Küryanı sahədə hər yerdə qrunt suları və üç təzyiqli sulu horizont yayılmışdır. Ərazidə 300-400 m dərinliyə qədər yeraltı sular öyrənilmişdir. Bu dərinlik intervalında qrunt suları horizontu, xvalın çöküntüləri sulu kompleksi ($Q_{m^{hv}}$), Xəzər çöküntüləri sulu kompleksi ($Q_{m^{hz}}$) və Bakı çöküntüləri sulu kompleksi (Q_{m^b}) öyrənilmişdir.

Qrunt suları horizontu (Q_{iv}) - Küryanı sahədə və Türyançayın gətirmə konusu ərazisinin hər yerində yayılmışdır. Qrunt sularının kollektorları bütün litoloji tərkib tiplərində (qumlu gillər də daxil olmaqla) intişar tapmışdır.

Qrunt sularının yatma dərinlikləri 1- 5 m arasında dəyişir, 5 m-dən çox dərinlikə qədər yuxarı şimal hissəsində müşahidə olunur. Cənuba doğru az bir sahədə və cənubda Küryanı sahədə qrunt suları 3-5 m dərinlikdə yatır. Qrunt sularının mütləq yüksəkliklərinin qiymətləri 38,0 m-dən 2,5 m arasında dəyişir.

Ən yüksək qiymətlər şimalda konusunun baş hissəsində, ən aşağı qiymətlər isə kür çayının yanında, sahənin cənubunda qeyd olunur. V.A.Listenqartenin məlumatlarına əsasən sulu süxurlar süzülmə əmsalları 0,1-dən 22 m/gün arasında dəyişir. Ən yüksək qiymətlər konusunun baş hissəsində qeyd olunur.

Konuslararası depresiyalarda ağır qruntlar yayılmışdır ki, onların da süzülmə əmsalları 0,05-1,0 m/gün təşkil edir. Qrunt suları horizontunun qruntlarının sukeçiriciliyi $10 \text{ m}^2/\text{gündən}$ artıq olmur. Prolüvial, prolüvial-delüvial və allüvial-göl çöküntüləri yayıldığı sahələrdə sukeçiricilik $10-25 \text{ m}^2/\text{gündür}$. Allüvial çöküntülərin yayıldığı sahələrdə sukeçiricik $75 \text{ m}^2/\text{gün-ə}$ qədərdir (Abdullayev, Əfəndiyeva və s.). Suyun sərfi 0,06-dan 5-6 l/san arasında dəyişir. Suyun xüsusi isə sərfi 0,54 l/san·m təşkil edir.

Xvalın çöküntüləri sulu horizontu (I təzyiqli horizont) - Bu horizontun yeraltı suları 31-182 m. Qrunt suları horizontundan gillərlə ayrılır. Bu gillərin qalınlıqları 15-78,0 m təşkil edir. Horizont gil, qum və gilcələrin müxtəlif qalınlıqla növbələşməsindən təşkil olunub. Konusunun təpə hissəsində qum dolduruculu çaqıl-çınqıl çöküntüləri, qum və gillərin növbələşməsindən təşkil olunub. Ancaq gilcələrin qalınlıqları qum və qumcalara nisbətən aşağıdır. Konusunun təpəsindən cənuba və yanlara getdikcə susaxlayan süxurların qalınlıqları azalır.

Sulu süxurların qalınlıqları 15-77,0 m arasında dəyişir. Suyun pyezometrik səviyyəsi şimalda +0,64 - +2,6 m, cənuba Kür çayının sol yanında 1,3-4,3 m yer səthindən aşağıda qərarlaşır.

Pyezometrik səviyyə ümumilikdə qrunt sularının hidroyeqlərini və yer səthinin relyefini təkrarlayır. Axının mailliyi 0,02-0,00015, sahənin əksər hissəsində 0,006-0,001-dir. Yeraltı suların axın istiqaməti şimaldan cənuba doğrudur. Suların sərfi 0,2-dən 2,76 l/san təşkil edir.

Sulu çöküntülərin litoloji tərkiblərinə görə gətirmə konusunun yüksək hissəsində sulu horizontların qalınlıqları 25-40 m, kənar hissələrində isə 8-12,0 m-dir. Küryanı sahədə Kürün və Tərtərçayın allüvial çöküntüləri Türyançayın gətirmə konusunun çöküntüləri ilə birləşmişdir. Bu çöküntülərin eni 8-10 km olan, müasir Kür çayına paralel olaraq uzanır. Onların qalınlıqları 80-120 m təşkil edir. Gətirmə konusunun yüksək hissələrində yeraltı suların minerallaşma dərəcəsi 1 q/l-ə qədərdir. Mərkəzi hissədə və ətəklərdə minerallaşma 1 q/l, konuslararası depresiyalarda 3-5 q/l-dir. Kimyəvi tərkiblərinə görə sular hidrokarbonatlı-sulfatlı-kalsiumlu-natriumlu, natriumlu-kalsiumlu, həmçinin sulfatlı-hidrokarbonatlı-natriumlu-kalsiumludur.

TÜRYANÇAY GƏTİRMƏ KONUSUNUN YERALTI SULARININ ƏSAS XARAKTERİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Kosayeva Ü.S.- I kurs magistrantı

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti

Digər dağətəyi düzənliklərdən fərqli olaraq Şirvan düzənliyi cənubi Qafqaz çaylarının birinci deyil ikinci konus gətirmə çöküntülərindən təşkil olunmuşdur. Çaylar əvvəlcə güclü konus gətirmələri Alazan-Əyriçay dağətəyi düzənliyində əmələ gətirirlər. Neogen dağətəyini keçdikdən sonra Şirvan düzənliyinə əsasən xırda dənəli material gətirirlər. Çınqıllar konusunun başında, oxa yaxın zonada çökür. Burada isə ara doldurucu gilli və ya gilcəli olur. Qumlar konusunun mərkəzi hissəsində çökürlər. Ona görə də konuslararası çökəkliklər kəşfiyyat dərinliyinə qədər gil